

Faculty of Social Sciences
 School of Education
 MA program in ID
 Prof. Batya- Hefziba Lifshitz
 Machado Chair for Research on Cognitive
 and Human modifiability
 Baker Research Center for
 Promoting children with DD
 Academic knowledge in ID

ביה"ס לחינוך,
 פרופ בתיה חפציבה ליפשיץ
 ראש ההתמחות לתואר שני בחינוך מיוחד-מוגבלות
 שכלית
 יו"ר הקתדרה לחקר וקידום כושר השתנות
 האדט צ"ע מ'צ'אד
 ופרויקט צו'מנות -
 ראש "מרכז פייקר - לחקר וקידום
 כצולות וילדים עם מוגבלות שכלית.
 מרכזת ד"ר ורד סופרמן-רונלד

Growth and Development in Adulthood among Persons with Intellectual Disability: New Frontiers in Theory, Research, and Intervention

מאת:

פרופ בתיה חפציבה ליפשיץ

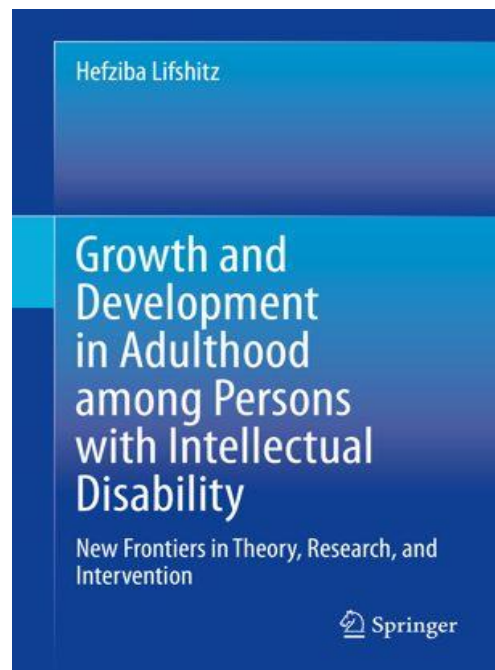
ספרה החדש של פרופ בתיה חפציבה ליפשיץ

*Growth and Development in Adulthood among Persons with Intellectual
 Disability: New Frontiers in Theory, Research, and Intervention*

בהוצאה הבינלאומית "ספרינגר" יצא לאור.

פרופ בתיה חפציבה ליפשיץ היא ראש ההתמחות לתואר שני במוגבלות שכלית בבית הספר לחינוך באוניברסיטת בר אילן, ראש הקתדרה לחקר וקידום כושר ההשתנות עש מציאדו ומרכז בייקר לחקר וקידום פעוטות וילדים עם עיכוב התפתחותי.

הספר מיועד למשפחות לילדים עם מוגבלות שכלית, אנשי מקצוע בתחום ההוראה, והטיפול והשיקום, חוקרים ומעצבי מדיניות. הוא מציג תיאוריות ומחקרים חדשניים ופורצי דרך על תקופת הגיל המבוגר בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית המצביעים על כך שהפוטנציאל הגלום בקרב בוגרים עם מוגבלות שכלית, גבוה מזה הניצפה בפועל וכי מחויבותנו כחברה לפעול למיצוי

פוטנציאל זה. ייחודו של הספר הוא בכך שלצד התאוריות והמחקרים הוא מציג סידרה של תכניות התערבות לכל שכבות הגיל המבוגר, רמות התפקוד והאטיולוגיה.

במוקד הספר עומדת **תיאוריית "הגיל המפצה"** באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית הטוענת כי לעיכוב בהתפתחות בשנותיהם הראשונות של בעלי מוגבלות שכלית יש פיצוי בשנים מאוחרות יותר והם ממשיכים להתפתח ולהתקדם אף בשנות הבגרות. התאוריה מבוססת על סדרה ענפה של מחקרים שערכה ליפשיץ וחב' יחד עם קולגות וסטודנטים לתארים מתקדמים אשר הצביעו על עליה מההתבגרות לבגרות באינטליגנציה וביכולות הקוגניטיביות של אנשים עם מוגבלות שכלית. על פי התאוריה האינטליגנציה הקריסטלית והפלואידית של בוגרים עם מוגבלות שכלית גם לא אטיולוגיה ספציפית וגם בקרב אנשים עם תסמונת דאון מתפתחת מגיעה לשיאה בגיל 40-45 (בוסתן וליפשיץ, 2018; 2017; Chen, Lifshitz & Vakil, 2017) וכי עי תיווך ניתן לשפר את היכולות הקוגניטיביות גם בגילים מתקדמים בהם 60-70. עליה מההתבגרות לבגרות נמצאה גם בזיכרון עבודה (קילברג וליפשיץ, 2019), בשפה (פרוינדליך, ליפשיץ ומשעל, 2020) וזאת מעבר לאטיולוגיה כלומר גם בקרב בוגרים ללא מוגבלות ספציפית וגם בקרב בוגרים עם תסמונת דאון. לדעת ליפשיץ לבשלות, ניסיון החיים ולהתנסויות החינוכיות שצברו אנשים עם מוגבלות שכלית במהלך החיים תרומה להתפתחות היכולות הקוגניטיביות ולרכישת כישורים קוגניטיביים שנעדרו מהרפרטואר הקוגניטיבי שלהם בעבר.

הספר כולל 8 פרקים ב-3 חלקים והוא בן 300 עמודים.

החלק הראשון: מתמקד ב**תיאוריית ה"גיל המפצה"**, הרציונל והמחקרים עליהם מתבססת התיאוריה. כמו כן עוסק הפרק במודל ה-CAB - **קוגניציה אפקט והתנהגות** המהווים מודל לסדרת תוכניות התערבות לגיל המבוגר באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית על פי הגיל ורמת התפקוד שפותחו עי ליפשיץ.

החלק השני מתמקד ב**יישומו של מודל ה-CAB בתוכניות קידום לבוגרים עם מוגבלות שכלית בתפקוד קל ובינוני**. אחת התוכניות היא השכלה גבוהה לבוגרים עם מוגבלות שכלית. על סמך תאוריה הגיל המפצה ייסדה פרופ ליפשיץ את **פרויקט "עוצמות"** - שילוב אקדמי בן 3 שלבים לבוגרים עם מוגבלות שכלית בבית הספר לחינוך באוניברסיטת בר אילן ובמסגרתו 6 אנשים עם מוגבלות שכלית עם וללא תסמונת דאון לומדים לתואר ראשון רב תחומי. בבדיקות אינטליגנציה שנערכו לאחרונה נמצא כי רמת המשכל של הסטודנטים הלומדים לתואר ראשון עלתה באופן מובהק כולל מנת המשכל הכללית, הוורבלית והביצועית. ובעקבות הישגיהם החליטה הנהלת אוניברסיטת בר אילן לרשום אותם כסטודנטים מן המניין. פרק נוסף מציג את יישום מודל ה-CAB - קוגניציה, רגש והתנהגות בתוכניות הפנאי. הוא מציג מחקרים חדשניים של ליפשיץ וחבריה המצביעים על כך שהשתתפותם של בוגרים עם מוגבלות שכלית בפעילויות פנאי בעלות טעינות קוגניטיביות גבוהה (האזנה לרדיו, צפיה בטלוויזיה, שימוש בטכנולוגיה, דרמה וכו') תורמים לשיפור יכולתם הקוגניטיבית ואף ממתנים את השפעת הגיל ובעיות בריאות.

החלק השלישי מתמקד ביישומה של תיאוריית ה"גיל המפצה" בקרב בוגרים עם מוגבלות שכלית **בתפקוד קשה ועמוק** וליישום מודל ה-CAB קוגניציה, אפקט והתנהגות תוך כדי ביצוע פעולות היומיום, בתעסוקה ובפעילויות הפנאי והעזרה העצמית. הספר מציג מחקרים המצביעים על יכולת ההשתנות גם באוכלוסייה זו.

החלק הרביעי מתייחס לתופעת הזקנה באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית, ליישומה של תאוריית ה"גיל המפצה" בקרב בוגרים עם מוגבלות שכלית החווים ירידה תפקודית והנמצאים בשלבים שונים של מחלת האלצהיימר, תוך מתן דוגמאות ליישום מודל ה-CAB וליכולת הרה- למידה בקרב מבוגרים עם תסמונת דאון הנמצאים בשלבים השונים של מחלת האלצהיימר.

החלק החמישי מתמקד **בחיים האפקטיביים של בוגרים עם מוגבלות שכלית, לאינטליגנציה רגשית שלהם**. הוא מציג מחקרים המצביעים על כך כי היכולת האפקטיבית והרגשית של בוגרים עם מוגבלות שכלית מקבילה לזו של אנשים עם התפתחות תקינה. נמצא כי המניעים המוטיבציוניים והרגשיים להיותם של אנשים עם מוגבלות שכלית - דתיים - מקבילים לאלו של בוגרים עם התפתחות תקינה. כמו כן הסיבות הרגשיות לתופעת היחידאות באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית להישארותם זהות לקיומה של התופעה באוכלוסייה עם התפתחות תקינה. הפרק מעלה את השאלה מדוע נעלמה האינטליגנציה הרגשית מהגדרת המוגבלות השכלית.

האפילוג מציג את **תופעת המחוננות** באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית בתחום המוסיקלי, חזותי וספורטיבי, ומעלה את השאלה האם הכושר האומנותי של בוגרים עם מוגבלות שכלית גבוה משל מתבגרים. שאלה נוספת היא: האם יש "גיל מפצה" באוכלוסיות נוספות עם מוגבלות כגון: בוגרים עם ASD.